

הלילה והוא בטוח וישן שכור קפץ עליו וכרת את ראשו והביא הראש ביד זי"ן אלדין, ותשקוט הארץ.³⁰

סי' יוסף דילה ריינה, [סימן] מ"ד. שוב ראיתי בקונטרס כתיבת יד נושן שהעתיקו אותו ג"כ מקונטרס ישן נושן ומעושן, אשר מצאו אותו בגנזי הספרים אשר בצפת תוב"ב מכתיבת יד הר' יאודה מאיר ז"ל תלמידו של ר' יוסף דילה ריינה, כי שם היה עמו בשעת מעשה הגדול אשר עשה כשהיה בארץ הגליל היא צפת תוב"ב שנתן אל לבו לפצור ולהביא הגאולה.³¹ וכמדומה לי שהיה מזמן קדמון מאד, לפי [37א] שלא נודע מאיזה זמן היה זה המעשה, והרמ"ק ז"ל הביאו בספר הפרדס.³² וגם מצאתי כתוב בין כתבי שבח ויקר גדולת האר"י ז"ל³³ כי פעם אחד נתגלגל³⁴ בכלב שחור ובא לפני האר"י ז"ל ויבך ויתחנן לו להשיב לו מרעו ולתקנו, לפי שהיה משתמש בשמות הזקדש וראיתי להעתיקו פה כדי לסמוך משיח³⁵ למשיח אע"פ שאמרו חז"ל כי אין מלכות נוגעת בחברתה.³⁶ וז"ל:

מעשה גדול ונורא מן יוסף דילה ריינה,³⁷ שהיה אדם גדול וחכם ובקי

102 ל יושן | 103 ל נחזר לעניינו | 105 גם כן | 106 ליתא ר' יוסף | 108 להפציר | 109 באיזה; זאת; והרב ר' משה קורדובירו | 111 אחת; ככלב | 112 פ כלשון (כשמות) בס ליתא כלשון; פ להעתיקה | 113 באעפ"י; ס אף על פי | 114 הערת בעלים בגליון ב המעשה הזה לא היה ולא נברא אלא משל היה כמו קאבאלירא"ש של אמאדיש או דון קיזוט דילה מאנו'ה | 115 ובקי וחכם

30 בעקבות השתלטות היהודים על מצודת עמאדייה ביקש המושל התורכי מחמיו של דוד שיחדור למצודה ויהרג את חתנו בעורמה.

31 מקורו של הסיפור דלקמן הוא בכתב-יד 'המעתיק שלמה נאוראא הירושלמי' (דף 44ב, שו' 18), חכם ומקובל בן המאה ה-17 ממוצא איטלקי. נאורארו עצמו העיד, כי הוא חיבר את סיפור המעשה הזה בירושלים. משם נתגלגל כתב-היד למצרים, והגיע אל סמברי. הלה קיבל את דברי 'המעתיק' כפשוטם, וראה בהם העתקה מכתב-יד קדום. על נאורארו ועל חיבורו ראה שלום, דילה ריינה (ב), עמ' קה"ק. סיפור דילה ריינה זכה לפופולריות רבה. הנוסח שהובא בספר דברי יוסף הוא הקדום מבין 18 ההעתיקות בכתבי-יד ו-38 מהדורות הדפוס של הסיפור. ראה בניהו, דילה ריינה, עמ' 170-188; דן, סיפור, עמ' 281; שלום, שם, עמ' קא, הערה 1.

32 קורדובירו, פרדס רמונים, דף קיז ע"א.

33 ויטאל, הגלגולים, פרק סו, דף פט ע"א.

34 ר' יוסף דילה ריינה.

35 על העיקרון האסוציאטיבי בכתיבתו של סמברי ראה מבוא, פרק ו, סמוך לציוני הערות 197-199; ולעיל בפרק רמב"ם (א), הערה 74.

36 בבלי ברכות מח ע"ב, ועוד הרבה. ממובאה זו עולה, כי סמברי היה ער למרחק הזמנים ולשוגי המהותי שבין סיפורי המשיחיות.

37 ר' יוסף דילה ריינה חי בספרד במחצית השנייה של המאה ה-15, והיה חבר קרוב של ר' יוסף טאייטאצאק. ראה שלום, דילה ריינה (א), עמ' קא-קה.

בחכמת הקבלה מעשית³⁸ והיה יושב בארץ הגליל היא צפת תוב"ב.³⁹ ויהי היום ויתן אל לבו לפצור ולהביא הגאולה ולהעביר ממשלת זדון מן הארץ, והנה היו לו חמשה תלמידים אשר היו עמו יומם ולילה לכל בקשתו וגם היו בקיאים בחכמה ההיא, כמו שלמדו ממנו. ויאמר אליהם: בני, הנה נתתי אל לבי לדרוש ולתור בחכמה אשר נתן לי האלקים כי אין טוב לבלות ימינו בלי תועלת ולא לחנם חגני אלקים מזאת החכמה, רק לעשות נחת רוח ליוצרינו להעביר רוח טומאה והגלולים מן הארץ ולהביא משיחנו ויפרקנו מצרינו.⁴⁰ ויענו חמשת תלמידיו כלם פה אחד ויאמרו אדונינו מורינו ורבינו הננו מוכנים לכל אשר תצוונו וכל אשר תחפוץ נעשה, כי ה' אלקיך עמך ואנחנו עבדיך ותלמידך ועשה ככל אות נפשך. ויאמר אליהם אם כן זאת עשו הטהרו והחליפו שמלותיכם והיו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה⁴¹ והכינו לכם צדה כי ביום ה' נצא השדה ולא נשוב אל בתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו⁴² בארץ הקדושה בעזרת נורא עלילה ואשר לו הכח והנותן ליעף כח בימינו, ה' נאדרי בכח. ויהי כשמוע התלמידים את דברי רכם קמו בזריזות וכחוזק גדול וללבוש בגדים נקיים ויטהרו ויחליפו שמלותם ויקחו בידם צדה ומזון פת נקיה אשר עשו אותו בטהרה ולא נגעה בהם אשה ויבואו אליו ביום השלישי. והנה גם הוא נצב לבדו בבית מדרשו בקדושה ובטהרה גדולה ובפרישות גדול, מתבודד וראשו בין ברכיו. ויהי בכואם הרים ראשו ויאמר אליהם [ב37] בואו בני ברוכי ה' ויהי נועם ה' אלקינו עלינו. יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידינו ויסכים

118 ס יום | 121 ליוצרינו, וכן בהמשך סיפור יוסף דילה ריינה; ולהעביר | 122 הטומאה; חמשה | 123 מורנו; ורבו | 124 ותלמידך | 130 (נקיים) נכתב מעל השורה | 131 עשה כל אחד מהם; ב פ נגע; ויבאו, וכן בהמשך הסיפור | 134 ליתא עלינו

38 שימוש בשמות קדושים ושאר פעולות מאגיות; כאן לצורך הבאת הגאולה.
39 סיפורו הנרחב והדרמטי של נאווארו עוצב סביב הגרעין הריאלי של ר' יוסף ומאמציו להביא את הגאולה. על גרסה קדומה וישונה בתכלית של הסיפור ראה שלום, דילה ריינה (א), עמ' קכב-קכו. בין היסודות הבדייוניים ששילב נאווארו בסיפורו נמנה כאן: [א] הרקע הגאוגרפי של זירת ההתרחשות — ארץ הגליל; [ב] גיבורי־המשנה — התלמידים, וראש להם יהודה מאיר; [ג] פרטי השלבים השונים של המהלך שנקט ר' יוסף לקראת הגאולה; [ד] יציאתו של ר' יוסף לתרבות רעה ומעשיו המופקרים. ראה גם הערת הקורא מן המאה ה־18(?) בגיליון ב ליד: 'נגועת בחברתה'.
40 ר' יוסף דילה ריינה לא היה אפוא משיח, כפי שתיארו סמברי דרך שגרה כשהסביר 'סמיכות משיח למשיח' (לעיל, סמוך לציון הערה 33), אלא היה מבקש גאולה פעיל על פי דרכו.
41 בראשית לה, ב; שמות יט, טו.
42 במדבר לב, יח.

135 עמנו הקב"ה ויעזרנו על דבר כבוד שמו, ויענו ויאמרו אמן כן יאמר ה' וחפץ השם בידך יצלח. אחר הדברים האלה לקח ר' יוסף הנז' כל מיני מרקחות וקסת הסופר במתניו ויאמר אליהם קומו נצא. ויצאו ויבואו אל מירון, ויבואו על קבר הרשב"י⁴³ וישתטחו על קברו וילינו שם כלילה ההוא, וכל הלילה לא ישנו רק שינת עראי. ויהי לעת הבקר מעט קודם עלות השחר נתנמנם הר' יוסף ויבא אליו 140 בחלום הרשב"י ובנו ר' אלעזר ויאמרו לו: למה תכניס ראשך כמשא כבד אשר לא יעלה בידך וכונתך רצויה אם יעלה בידך, ולכן הזהר והשמר מאד על נפשך. ויאמר אליהם: אל אלקים הוא יודע כונתי ורחמנא לבא בעי⁴⁴ ויעזרנו על דבר כבוד שמו המחולל. ויאמר[ו] לו: ה' אלקיך ירצך.

ויהי בבקר הלכו לעיר טבריה וילכו בשדה ויבואו אל היער אשר אילנות הרבה וישבו שם כל היום ההוא ולא פסקו מגירסא ובתענית ולא היו מסתכלים 145 ולא רואים שם שום אדם ולא בהמה רק עופות השמים, והיו עוסקים בצירופי שמות הקדש וביחודים הנודעים להם בקדושה ומורא גדול, והיו הולכים בכל בקר לטבול בים טבריה כ"ו טבילות רצופות כנגד שם ההויה, והיו מכוונים על כל טבילה וטבילה לצרוף ויחוד הנודע להם. כמשפט הזה עשו שלשה ימים רצופים 150 ושלשה לילות בתענית לילה ויום, וכלילה לא היו אוכלים שום בעל חי לא בשר ולא דגים לא יין ולא שכר. ויהי לעת ערב בעלות המנחה ויקם ר' יוסף עם תלמידיו ויתפללו מנחה בקול ערב מילה במילה בכונה גדולה ועיניהם סגורות, וכשהגיעו לשמע קולינו אמרו ענינו ובמקום שאנו מזכירין שם ההו"ה בכינוי אדנות הם היו מזכירים את השם הגדול בכתבו בנקודות הידועות ויחודין 155 הצריכין והרבה והפציר בתפלה ארוכה ובהשבעות גדולות לכל מלאכי עליון הנודעים אצלו, עד שבסוף אמר ההו"ה בצירוף שם מ"ב ענינו⁴⁵ בעת ובעונה הזאת. ובכח השם הגדול הזה השביע לאליהו הנביא שיבא מיד אליו בהקיץ וידבר עמו ויורה [38א] אותו את אשר יעשה כדי להביא מחשבתו לפועל, וגמר תפלתו ונפלו על פניהם בנפילת אפים. ומיד אחרי נפילת אפים והנה אליהו

138 (הרשב"י) ז"ל | 141 ס נפשיך | 146 ס בצירוף | 148 טבריא, וכן בהמשך הסיפור | 149 במשפט | 150 ולא | 152 ב מלה במלה; ס ליחא; (ועיניהם) נשואות (מחיקה) 153 קולנו; עננו; ספ שהיו | 154 מזכירין; ככתבו

43 ר' שמעון בר יוחאי.

44 האלהים מבקש את (כוונת) הלב.

45 שם בן מ"ב אותיות נזכר במסכת קידושין ע"א; וראה 'שאלה ששאל ר' יוסף דלריינא למשיב (=מן השמים) על ענין שם בן מ"ב' (כ"י ששון מס' 290, סי' תיו). 'ענינו' היא בקשה הנאמרת בסוף סדרי הסליחות בתעניות ובימי התשובה.

160 הנביא בא במרוצה ובפתע פתאום עליהם נגלה ויאמר אליהם: הנה עתה באתי ומה אעשה לכם ומה בקשתכם אשר הפצרתם בתפלה. ויקם ר' יוסף על רגליו הוא ותלמידיו וישתחו אפים ארצה ויאמרו: שלום לאדונינו אבי אבי רכב ישראל ופרשיו,⁴⁶ נביא אמת קדוש ה' מבשר טוב משמיע ישועה אל נא ירע בעיני אדוני כי הפצרתי להביאך אלי, כי גלוי וידוע לפני אלדינו כי לא לכבודי ולעצמי הטרחתי עליך רק קנא קנאתי לכבוד קב"ה ושכינתיה.⁴⁷ ואתה לך ראוי לקנא קנאת ה' צבאות כי כך אמונתך, ולכן תפול נא תחינתי לפניך והראנו הדרך אשר אוכל לכבוש בה סיטרא אחרא⁴⁸ ולהגביר ולחזק סיטרא דקדושה. ויען אליהו הנביא ויאמר לו: דע לך כי הדבר אשר אתה חושב לעשות כבוד ממך הדבר ולא יעלה בידך⁴⁹ כי בעונות, הקליפות וסמא"ל וסיעתיה⁵⁰ גברו מאד ולא תוכל להם, כי צריך תוספת טהרה גדולה ופרישות גדול ולהבדל מענייני העולם הזה ולהוסיף סיגופים וטבילות כי לא תוכל להם בלא זה, אולי יפגעו בך ויזיקוך. אבל דע כי כוונתך רצויה, אם תוציא מחשבתך לפועל אשריך וטוב חלקך. אבל עצתי היא חדל לך פן יפגעו בך ס"מ וסיעתיה, כי לא תוכל לו. ויען ר' יוסי ויאמר: אל נא אדוני אל תרפה את ידי וחזקני ואמצני כי נשבעתי לא אשוב אל ביתי עד אוציא לאור ואקים שכינתא קדישא מגו עפרא,⁵¹ ואתה גם אתה ברוך ה' תן ידך עמנו והורני כדת מה לעשות ועלי המצוה לשמור את כל אשר יצוה אדוני את עבדי, ואני מוכן ומזומן למסור נפשי ורוחי למות לכבוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, רק יבא נא דברך מה נעשה כי עליך עינינו. ויהי כשמוע אליהו הנביא את דבריו כי הוא חרף נפשו למות לכבוד קב"ה ושכינתיה, אז אמר לו: מה אוסיף לדבר אליך עוד ואם יעלה בידך ותוכל לעמוד כנגד ס"מ וסיעתו ותשמור את אשר אנכי מצוך היום אשריך וטוב חלקך ונעים גורלך. ועתה זה הדבר אשר תעשה אתה [ב38] ותלמידך תשבו בשדה רחוק מן

162 (שלום) שלום; לאדננו | 164 אדני; בס אלקיניו | 166 בס פ (מעל השורה) אומנותך; תחנתי | 167 ולהגביל | 169 וסיעתו | 172 (דע) זה; ב ס יוסי פ יוסף | 179 בס אליהו, וכן בהמשך הסיפור | 181 נגר, וכן בהמשך הסיפור; מצויך

46 מלכים ב ב, יב.
47 על דרך מלכים א יט, י.
48 'הצד האחר' (המנוגד לקדושה). מונח קבלי המסמל את כוחות הרע. 'הקליפות' מייצגות אף הן את הסטרא אחרא.
49 על דרך שמות יח, יח.
50 על טמאל (לקמן ס"מ) ראה לעיל בפרק סוף תקופת הגאונים, הערה 10.
51 השכינה הקדושה מתוך העפר. ציור השכינה המחפשת כביכול בעפר הוא ציור מיתי של גלות השכינה. המקובלים עסקו בתיקונו של מצב זה. ראה שלום, סמלים, עמ' 140-148.

הישוב כאשר ישבתם עד עתה ולא יראה ולא ימצא עמכם מאדם עד בהמה, ותשבו שם כ"א יום ולא תאכלו ולא תשתו רק מלילה ללילה, ומאכל שלכם יהיה לחם ומים לבד, ולא תאכלו לשבעה רק כפי אשר תדעו בעצמכם שתוכלו לחיות. 185 ובכל לילה תמעטו מעט באכילה עד שתרגילו עצמכם באכילה מעט מזער ותרגילו⁵² להריח בשמים בענין שיהיה החומר שלכם⁵³ זך ונקי, ותוכלו לסבול מראות מלאכי עליון אשר תוריד אותם לדבר עמך. וכן בכל יום תעשו כ"א טבילות כמנין שם אהי"ה, ובסוף כ"א יום תעשו הפסקה ותקבלו תענית שלשה ימים רצופים לילה ויום, ובכל יום תעשו כ"א טבילות כנז"ל. וביום הג' אחר 190 תפלת המנחה תזכיר שם הגדול שם בן מ"ב שאתה יודע עם הצרופים והכונות שלו ותזכיר השם הגדול היוצא מפסוק שרפים עומדים ממעל לו⁵⁴ כאשר אתה יודע בניקודו ומקורו, וכאשר תעשה תהיו מעוטפים בטלית ותפילין ותכסו את פניכם ותשביעו באלו השמות הקדושים את סנדלפון⁵⁵ המלאך הוא עם מחנהו שיבואו לכם. וכאשר יבואו התחזקו בריח הטוב להריח, כי יהיה לכם פחד 195 ורעדה וחולשה גדולה מקול הרעש והאש הגדולה, ומיד תשליכו עצמכם לארץ ותאמרו בקול רם מאד בשכמל"ו.⁵⁶ ומיד סנדלפון וסיעתו יאמרו אליכם למה עשיכם הדבר הזה, ומיד בדברו אליכם מקול הרעש הגדול מכח דבורו תצא נשמתכם ותשארו בלא כח ויסתמו דבריכם ולא תוכלו להשיבו מרוב הפחד והחולשה. ולכן באותו הפעם יהיה לכם לבונה זכה להריח בה, ותבקשו מהמלאך 200 הנז' בבקשה ובתחנונים שיחזק אתכם ויתן בכם כח שתוכל לדבר, והוא יאמר לכם את אשר תעשו יען כי הוא השומר הדרך והנתיב אשר לא יכנס ס"מ במקומות הקדושים ומכיר תחבולותיו ויודע מקומות אשר הוא בו מתחזק ובמה תלוי כחו כדי שתוכל להלחם עמו, וה' אלקיך ירצך ושלם. אז מיד שהלך אליאו הנביא לדרכו התאזרו והתחזקו ר' [א39] יוסי עם תלמידיו יחד בלב אחד 205

183 ועד | 185 בס בעצמכם | 189 ותקבילו | 190 השלישי | 193 בנקודו; תעשו | 194 ליתא עם; ומחניהו | 198 (דבורו) אליכם | 200 ס והחולשא | 201 שיחזיק; בס שתוכלו | 203 ס מקמות; ס כהן | 204 בס ושלום | 205 (הנביא) ז"ל, וכן בהמשך הסיפור

52 ותתרגלו.
53 החלק הגשמי שבאדם.
54 ישעיהו ו, ב.
55 סנדלפון (ביוונית 'אח תאום') ותאומו היו הגדולים שבמלאכים. סנדלפון נזכר לראשונה בבבלי חגיגה יג ע"ב. בזהר שמות, ויקהל (דף רב ע"ב) נאמר עליו: 'סנדלפון רב יקירא דכל מפתחון דמאריה בידיה' (=שר נכבד שכל מפתחות אדוניו [=האל] בידיה). ראה דוידזון, עמ' 257 ולקמן הערה 60.
56 ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

והוסיפו קדושה יתרה על קדושתם ויעשו ככל אשר אמר אליהם אליאו ולא הפיל דבר מכל אשר צוה אותם, ולא פסקו גירסא ביום ובלילה ולא היו מהרהרין בדברי העולם רק במושכלות ובמעשה מרכבה עד שכמעט הופשט מהם החומר הטבעי. וכאשר השלימו הימים הנז' ככל אשר צוה אותם אליאו מיד לעת מנחה גדולה קם רבי יוסי ותלמידיו במורא גדול ובפחד ובאימה ונתעטפו בטלית ותפילין וכסו את ראשם והתפללו תפלת מנחה בכונה גדולה ואמרו ענינו כנ"ל. 210 ובמקום שם הוי"ה היו אומרים שם הגדול והנורא ככתבו ונקודו הנודע להם בניגון ונעימה וגמרו התפלה ונפלו על פניהם בנפילת אפים ופניהם מכוסים, וקמו מיד על רגליהם ואמרו וידוי על עונותם ועל עון כל בית ישראל, ואחר זה זעקו בקול רם ככל כחם ענינו אלדי המרכבה ענינו, ועשו השבעה בשם מ"ב 215 ובשם אשר אמר להם אליאו היוצא מפסוק שרפים עומדים ממעל לו והשביעו למלאך סנדלפון שיתגלה עתה אליהם הוא וכל סיעתו הקדושים בכח השמות הקדושים. ויהי ככלותם לדבר נפתחו השמים ויבוא אליהם פתאום סנדלפון המלאך עם כל מחנהו, והנה רכב אש וסוסי אש מתנה גדול ואש להבה מלאה כל הארץ רעש גדול קול גדול ולא יסף. ויחרד ר' יוסי חרדה גדולה עד מאד ורוח 220 לא נשאר בקרבו הוא ותלמידיו ויפלו על פניהם ארצה ויפג לבם ורעדה אחזתם ויתחזקו והריחו מריח לבונה זכה אשר בידם ותשכ להם רוחם אך אימה ורעדה וחולשה גדולה נשארה עליהם עד כי לא יכלו לדבר. והנה כאשר בא אליהם המלאך סנדלפון עם מחניהו ויאמר: מה לך בן אדם רמה ותולעה איך מלאך לבך להרעיש עליונים ותחתונים ולא תשגיח ותראה ערכך השפל. התכבד ושכ בביתך 225 פן יפגעו בך חילותי וישרפוך בהבל פיהם. ויען ר' יוסי בקול נמוך וגשבר מרוב חולשא ואימה גדולה אשר היה מרתת כל גופו ואיבריו ויאמר: אדוני מלאך האלקים קדוש מה [ב39] יוכל עבדך זה לדבר לפניך והנה נשארתי בלי רוח ונשמה כמת ברוב פחדך ואימה ורעדה גדולה נפלה עלי, כי יראתי מהאש הגדולה הזאת ואיני יכול לענות לאדוני כי אם בחסדך חזקני ואמצני ותן לי 230 רשות לדבר לפניך. מיד כשמוע המלאך את דבריו ויגע בו ויאמר: קום ודבר דברך ראה החזקתי אותך. ויהי כאשר נגע בו המלאך קם ונתחזק וישתחו לאפיו ארצה ויסר מנעליו מעל רגליו, אבל תלמידיו עדיין פניהם בארץ ולא יכלו לקום ויען ויאמר ר' יוסי שלוי' לך ושלוי' בואך מלאך ה' צבאות ושלום לכל מחניך

206 ליחא ר'; ס' להם | 207 מגירסא | 209 (אשר) השלימו; שציוה | 211 ויתפללו; בס עננו; בס כנז"ל | 213 ס' השם | 214 ודוי | 215 בפ אלדי; ס' אלקי | 220 (כעס גדול) רעש גדול (דיטוגרפיה) | 223 עליהם, וכן בהמשך | 224 (סנדלפון) הנז'; (עם) כל; בס מחנהו | 225 הכבד | 226 ס' חילותי | 229 (ברוב) ברוב (דיטוגרפיה) | 231 ס' לפני אדוני | 233 (מנעליו) פ' הנז'ן תלויה מעל השורה; ס' עדין | 234 בס שלום לך ושלום

235 הקדושים, ובבקשה ממך חזקני ואמצני ועזרני למלא את רצוני כי גלוי לפני ממה"מ⁵⁷ הקב"ה כי לא לכבודי ולכבוד בית אבי אני עושה רק לכבוד אלקים חיים מממ"ה אשר לו לבדו הממלכה. ועתה אתה קדוש וחילותיך הקדושים תסכימו עמי להלחם בעמלק ושרו, והורוני הדרך אשר אעשה להעביר ממשלת זדון מן הארץ ואיך ובמה אוכל להוריד ס"מ ממעונו⁵⁸ ולהעלות מחנות וצבאות קדושים להעריץ רם על רמים כאשר היו בימים קדמונים. ויען המלאך את ר' יוסי ויאמר לו: הלא דבריך טובים ונכוחים ומי יתן שומע לך ויהי אלקים עמך, כי מי כל חמדת קדושים שרפים ואראלים וכל מחנות קדושים יושבים ומצפים מתי יבא נקמת ה' אלקים וקימת שכינת קדושתו אשר בעוונות מושפלת עד גולות תחתיות. אבל דע לך בן אדם כי כל אשר עשית עד עתה אינו כלום, ואילו היית יודע המקום אשר עלה ס"מ ומחנהו לא הייתה נכנס בדבר הזה, כי מי יוכל לו זולתי הקב"ה לבדו בעצמו עד עת כוא דברו. ואני הנה עתה באתי אליך לכבוד שם הגדול אשר זכרת, אבל מה אני יכול לעשות לך כי אני יכול להשיג לדעת במה כחו גדול של ס"מ ומחנהו ובמה תלוי ירידתו ועלייתו זולתי המלאך הגדול אכתריא"ל⁵⁹ וחילותיו ומטטרו"ן שר הפנים⁶⁰ וחילותיו, שלולי הם היה נכנס והיה כח בידו לעשות כליה לשונאיהם של ישראל, ואני אין כח בידי לעשות רק לשמור נתיבות הקדושים אשר בעולם [40א] העשי"ה, שמשם עוברים תפלות ישראל, ואני שומר אותם עד אשר אני מוסר אותם לאלו המלאכים, והם היודעים ויוכלו להגיד במה תלוי כחו הגדול של ס"מ. והנה מי יוכל לעמוד לפני אלו המלאכים האדירים ולא תוכל לסבול המראה הגדולה והמורא הגדול והאש אוכלת אש של אלו המלאכים אשר הם למטה ממחיצתם, ואם נבהלת מפני איך

236 ביה (=בית); כך | 237 ס מלך מלכי המלכים | 20 בספ (מעל השורה) רמים; פ המים; הקדמונים | 242 בס (חמדת) המון | 244 בס ואלו | 246 בס (עת) בא | 247 (כי) כי (דיטוגרפיה) | 249 ס ומ"ט (=ומטטרו"ן)

57 מלך מלכי המלכים.
58 מטטרו של ר' יוסף היא הורדת סמאל שרו של עשו ממעונו והכנעתו. יעד זה מאשר את ההנחה, כי זירות פעולתו של ר' יוסף הייתה ספרד הנוצרית. כך עולה גם מתוך ספר המשיב, חיבורו של ר' יוסף טאייטאצאק. המלאך שהתגלה אל טאייטאצאק המריצו לשתף פעולה עם דילה ריינה: 'ואתה ור' יוסף תשבעו ותכופו לאלו השרים [=סמאל ואמון מנוא] כזה הנוסח...ובזה הענין תשכרו כח סמאל ותביאו הגאולה בימיכם'. הובא אצל אידל, עמ' 227; כן ראה שלום, טאייטאצאק, עמ' סז-קיב; והערה 37 לעיל.
59 אכתריאל הוא דמות של שר עליון שהכינוי ה' צבאות מצורף לשמו. ראה בבלי ברכות ז ע"א, וכן בספרות ההיכלות. ראה דן, מיסטיקה, עמ' 93-102; ומרגליות, מלאכים, עמ' יב-טו.
60 מטטרון הוא תאומו של סנדלפון, שימש כמעמד משנה לימינו של האל. ראה דן, שם, עמ' 81-92; ומרגליות, שם, עמ' עג-קח וכן הערה 55 לעיל.

תוכל לסבול לעמוד ולהתקיי' לפניהם. וכן בענין הפרישות אשר עשית צריך שתוסיף כהנה וכהנה, ועתה הלא כה דברי פרוש וקבל שכר,⁶¹ אבל האמת אם היית יכול לעשות הדבר על נכון שכרך הרבה מאד ומי יוכל לעמוד במחיצתך. ויען ר' יוסף ויאמר: צעיר אני וקטן ויודע אני בעצמי שאיני ראוי לעשות את הדבר הזה כי מי אני לבוא לפני המלאך, אבל יודע אני כי לב נשבר ונדכא אלקים לא יבזה⁶² כי לא בזה ולא שקץ ענות עני,⁶³ ואני גמרתי בדעתי למסור נפשי ורוחי על קדושת קב"ה ושכינתיה ליחדו יחוד שלם עם שכינתיה וכל אשר צריך אעשה ואשפוך את נפשי ודמי ובשרי קרבן לפני קב"ה ושכינתיה. ולכן מלאך השרת קדוש השם הורני מה אעשה להוריד אכתריא"ל ומטטרו"ן ומה פרישות אוסיף בקדושה ובטהרה ואיזה שם אשביע אותם, כי אמרתי אמותה הפעם אחרי ראותי פני מלאכים קדושים ועליונים, כי בזה יהיו לי חיים נצחיים. ויוסף המלאך ויאמר: שמע נא דברי ויהי אלקים עמך אם את הדבר הזה תעשה וצוך אלקים ויכולת עמוד ויהיה רצון מלפניו להצליח ולהוציא מחשבכתך לפועל, זה הדבר אשר תעשה. ככל אשר עשית עד עתה מהטבילות והתעניות וטהרת המחשבה כן תעשה מ' יום ולא יזוז מחשבותיכם מן המושכלות אפילו רגע בין ביום בין בלילה, ותגרעו בכל יום דבר מה מהמאכל עד שתרגילו באכילה דבר מועט ותוסיפו בהנאת הריח כי היא עיקר חיות הנשמה, ואחר מ' יום תזכיר שם המפורש של שם בן ע"ב עם כל כוונותיו ונקודותיו ומקורו הידוע לך, ובו תשביעו השני מלאכים הגדולים והאדירים. וקודם [40ב] ההשבעה תתפללו ותתחננו בבקשה מלפני האל שיעזור אתכם ויתן לכם כח לסבול המורא הגדול והאש הגדולה שלא תמותו, ואחרי כן תתחננו לאלו המלאכים שיעשו למען כבוד השם המפורש ויבואו לך והתחזק כאשר עשית עתה ותשאל מהם כח ועוז לדברך, כי הם מלאכים אחרים וגדולים והם יודיעו לך דרכי ס"מ ובמה תוכל להורידו, וחזק ונתחזק בעד עמינו וערי אלקינו, וה' ישמרך מכל רע ישמר את נפשך.

וילך מלאך ה' בסערה השמים, ועדיין התלמידים מושלכים ארצה מרוב הפחד והאימה. ויהי כאשר נסע המלאך סנדלפו"ן ומחנהו ויקומו מעל פניהם

256 ולהתקיים | 257 ערושן (!) | 260 ס לבא; ונדכה | 265 אשבע | 270 ס ארבעי' | 274 ס תשביע | 277 ויבאו; ס ושאל; ועז | 278 ס (מלאכים) דירים | 279 ס (עמנו) ובעד; ס ישמור

61 על דרך בכלי פסחים כב ע"ב.

62 תהלים נא, יט.

63 שם כב, כה.

ויאמר להם ר' יוסי: בני ברוכי ה' חזקו ואמצו ונעשה בזריזות ככל אשר צוני המלאך. ויאמרו: הגנו מוכנים ומזומנים ואשרינו כי ראינו מראות אלקים ושמענו כל דבריהם הגם כי היינו נופלים ארצה, ועתה כל אשר תעשה אדוננו ורבינו נעשה. ויאמר ברוכים אתם לה'. ויקומו משם וילכו דרך המדבר על הר אחד קרוב למירון וימצאו מערה וישבו בה, ויעשו שם כל המ' יום בקדושה ובטהרה ככל אשר נצטוו לא גרעו דבר, עד כי לא היו מדגישים בעצמם שום דבר מדברי העולם ולא ראו כל אותם הימים לא אדם ולא בהמה. ויהי כאשר השלימו המ' יום יצאו אל המדבר מקום אשר עובר נחל קישון מלמעלה מצד מקורו כי שם היו טובלים כל אותם המ' ימים, ויכינו עצמם להתפלל תפלת מנחה גדולה ויאמרו ענינו כנו"ל ויתפללו לפני השם על כך בתפלה ובתחנונה בבכיה גדולה. ועשו עגולה בארץ ויכנסו בתוך המעגל ויתנו ידם כל אחד ידו לחבירו עד אשר נקשרו בידיהם זה עם זה בעיגול ויצעקו אל ה' אחר נפילת אפים ויזכירו שם המפורש וישבעו למלאך אכתריא"ל ומחניהו ומלאך מטטרו"ן ומחניהו. ויהי בהזכירם שם הגדול ותגעש ותרעש הארץ ויהי קולות וברקים ונפתחו השמים וירדו המלאכים עם כל מחנותיהם, ויבקשו לפגוע ביוסי ובתלמידיו לולי שלא נתפרדו [41א] ידיהם והתחזקו בכונות ושמירות ידועות אצלם במחשבתם אבל לא בדבור, כי לא היה להם כח לדבר ונפלו כולם לארץ אמנם ידם משולבות זה עם זה ולא נפרדו. ומיד כאשר ירדו המלאכים הגו' התחילו בחרי אף הגדול ואמרו מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו להשתמש בשרביטו של מלך, ואיך מלאך לבך לדבר הזה אתה בשר ודם טפה סרוחה רמה ותולעה ומי אתה קראת אל המלך.

והנה כראות ר' יוסי המראה הגדולה הזאת אימתה ופחד גדול נפלה עליו מקול הרעש הגדול ומהאש הגדולה, רכבי אש וסוסי אש מלאכים ושרפים וחייליהם מלאה כל הארץ, ורוח סערה מפרק הרים ומשבר סלעים וחרי האף הגדול מהמלאכים אשר בקשו לפגוע בו, היה כאלם ונרדם לארץ הוא ותלמידיו ולא נשאר בהם נשמה ולא יכלו לענות למלאכים כי נבהלו מפניהם. ויוסף המלאך מטטרו"ן ויגע בו ויאמר: דבר הלא תענה טפה סרוחה, מה החרדה הגדולה אשר חרדת אלינו ואוי לך כי לא חשת לכבוד קונך. אז כאשר נגע בו המלאך פתח פיו ויאנח ואמר בשפה רפה וחולשה גדולה ועיניו סתומות ויאמר: מה יוכל העבד הגרוע והשפל לדבר לפני מלאכים קדישין וטהורים אם לא

283 בס יוסף וכן בהמשך הסיפור | 285 ס אדונינו | 287 (וימצאו) שם; ס הארבעים, וכן בהמשך | 291 טובלין | 292 עננו; ובתחינה | 293 ס א' (= אחד) 295 בס כתריא"ל; פ סנדלפון; בס ומחנהו | 297 יוסף ס בר' יוסף | 298 ונתחזקו; בספ (מעל השורה) שמות | 304 ס רוכבי | 309 ויפגע | 310 חסת | 311 ספ וחולשא | 312 בס קדושים

תחזקוני. ועתה אדוני חזקוני והרשוני לדבר כי הנני כאבן דומם ופרחה רוחי
ונשמתי. ויושט המלאך אכתריא"ל גם הוא את ידו ויגע בו ויאמר: ראה
החזקתיך ודבר דבריך. ואז נתחזק ר' יוסי ויפתח את פיו. ויען ר' יוסי ויאמר: אל
אלדים הוא יודע אם במרד ואם במעל עשיתי כל המעשים האלה, כי אם לכבוד
הקב"ה ושכינתיה להקים אותה מעפרא אשר היא מושפלת בעונותינו. ועתה
אתם מלאכים עילאין קדישין עליכם המצוה הזאת ולא יקרא תפארתי על
הפעולה הזאת, ולכם המלאכים ראוי להיות מקנאים קנאת ה' צבאות. ולכן
בבקשה מכם מלאכי השרת בכח השם הגדול המפורש אשר על שם הקדוש הזה
תלויים ועומדים עליונים ותחתונים⁶⁴ תנו כבוד לשמו, והורוני במה [ב41] כחו
של סמא"ל ומחנהו ובמה אוכל להורידו. ויענו המלאכים יחדיו הקשית לשאול
כי אם היית יודע בעונותיהם של ישראל כמה הוא תקיף וכמה הוא חזק ואין מי
שיכיר בלעדינו, כי אנחנו שומרים נתיבות עליונים ממחנות סמא"ל וסיעתו והוא
חזק מאד ואין מי שיוכל להורידו, כי בין כוכבים קנו ושם מושבו מוקף משלש
מחיצות מחמת עון ישראל, וחזק הוא מאד ולא תוכל לו בלעדי הקב"ה בעצמו
עד עת בוא דברו. ויוסף עוד ר' יוסי ויאמר: כבר חרפתי נפשי למות על כבוד
קב"ה ושכינתיה ואחרי אשר ראיתי מחנות קדושים ותנצל נפשי, בטחתי בחסדי
האל יעזור לי ויעלה בידי ויבוא דבריכם הטהורים כדת מה לעשות, וכל אשר
תאמרו לי אשמור מאד לעשות. ויענו המלאכים ויאמרו: שמע יוסף דבר ה'. עד
הנה לא נעלם לפני מי שאמר והיה העולם כי מחשבתיך רצויה, אבל עדין לא
הגיע השעה וכבר נגזרה גזרה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה. ועתה מצד
החכמה והמדע מיסודות נעלמים אשר חננך צור עולמים וכם אנו מוכרחים
לכבוד שמו הגדול המפורש לומר לך ולהורות את הדרך אשר תעשה. אבל דע
לך כי לא תוכל לו ולכן אל תכנס במקום שאינו ראוי לך ועד פה תבא ולא תוסיף.
אבל אם תרצה לפצור בדבר על ידי שמו הגדול אנו נאמר לך מה תעשה, והאמת
אם באולי תעלה בידך מה טוב חלקך ומה נעים גורלך. ויען ר' יוסי ויאמר:
קדישין עילאין דבריכם טובים ונכונים, אבל חם לבי בקרבי בראותי שכינת עוזו
מושפלת וקנאתי לציון קנאה גדולה⁶⁵ וה' הטוב בעיניו יעשה⁶⁶ ואם יקטלני לו

313 אדני | 316 בס אלקים | 322 בס ס"מ וכן בהמשך הסיפור; ס (שיכיר) אותו; בלעדנו; | 325 קינו; ס קינו
בג | 327 ס בא | 329 יעזר; ב ויבא; ס ויבואו | 335 פ יוסיף | 336 להפציר | 338 ס ונכוחים

64 היקום כולו מחקיים בזכותו של השם המפורש.

65 זכריה ח, ב.

66 על דרך שמואל א ג, יח.

340 איחל⁶⁷ לא אסיר מחשבתי ממני. ואתם מלאכי עליין חזקוני במ[י]טב הגיון והיה לי לזכרון ולא אסור ימין ושמאל ובטחתי בשמו הגדול שלא יהיה לי פוקה ומכשול. אחרי כן פתח אכתריא"ל המלאך ואמר: דע לך כי מצד אחד כנגדי יש לו לסמאל שתי מחיצות חזקות, אחת חומת ברזל מהארץ עד לשמים ואחת מחיצה גדולה של ים אוקיאנוס זה הים גדול ורחב ידים. וכמו כן ענה המלאך מטטרו"ן כי מצדו ונגדו יש לו לסמאל מחיצה מהר גדול של שלג וראשו 345 [42] מגיע השמימה, ועתה שים עיניך ולבך לכל אשר נאמר אליך וחזק ואמץ כי אתה צריך להשפיל ולהעביר אלו השלש מחיצות כדי לעלות על הר שעיר הוא אדום לשפוט את הר עשו. וזה אשר תעשה בצאתך מזה המקום. שים דרכך ולך דרך הר שעיר ושם אנו קודמים לפניך בהר שעיר למעלה, וכל אשר תעשה אתה למטה כפי אשר נאמר לך, כן נעשה למעלה. ודיוקן נשמתך למעלה עמנו 350 בכל פעולותיך אשר תעשה אתה למטה כן תעשה נשמתך למעלה, ולכן הזהר והשמר ולא תשכח דבר מכל אשר נאמר לך. והיה בבואך דרך הר שעיר תזהר בקדושה ובמיעוט אכילה וביחודים כאשר עשיתם עד עתה, כי כבר נשמתכם עלתה במעלה שכמעט אתם בגדר מלאכים ונשכח מכם דרכי העולם, ובה תתמידו, ולא תפרד מחשבתיכם מן המושכלות אפילו רגע אחד. והנה שם בדרך 355 יצאו עליכם כת גדול של כלבים שחורים והם כתות של סמאל אשר שלח לבלבל כונתכם ולא תפחדו, ותזכירו עליהם שם של הויה במילוי ההי"ן שהוא כמנין ב"ן וכמנין כל"ב, ותכונו בניקודו וביחודו ויברחו מפניכם. ומשם תלכו לעלות להר ותמצאו הר גדול של שלג עד לשמים ואין דרך לנטות ימין ושמאל, ותזכירו שם היוצא מפסוק הבאת עד אוצרות שלג⁶⁸ הנודע לך צירופו וניקודו, ויעקר ההר ממקומו; ותזכיר השם של תשלג בצלמון⁶⁹ כאשר אתה יודע בצירופו וניקודו, ויתבטל ההר ממקומו לגמרי. ותלך באלו הכונות בידך ולא תזוז מחשבתיך עד אשר תגיע למחיצה האחרת של ים אוקיאנוס אשר גליו יעלו עד לשמים, ותזכיר עליו שמות היוצאים מהמזמור הבו לה' בני אלים⁷⁰ עם 360 הזכרות שלו ככתבם ונקודותם וצירופם ומקורם, ותתיבש ותעבור כיבשה. 365 ואחרי כן תלך ותמצא חומה גדולה של ברזל מן הארץ עד לשמים, ותקח בידך

340 ס במיטב | 341 פ פוקא | 344 ס אוקינוס וכן בהמשך הסיפור; ס וכן גם כן; פ וכן | 352 ס אל תפל (=אל תשכח) | 355 תפרידו; מחשבתכם | 356 ס יבואו | 360 ונקודו | 362 ס בידך | 364 ממזמור | 365 ב האסכרות; ס אזכרו; וצורפם; ס ותתיבש

סכין ותכתוב עליו שם היוצא מפסוק חרב לה' ולגדעון⁷¹ עם ניקודו ומקורו. ותחתוך בסכין בתוך הברזל ותעשה פתח ותכנס והזהרו שתחזיקו בפתח עד אשר תעבור [42ב] אתה ותלמידך שלא תסגר, יען כי אחרי אשר תעבורו יחזור הפתח ויסגר. ואחרי כן תלכו ותגיעו עד הר שעיר. ובאותו הפעם אנו משליכים 370 לסמא"ל ממקומו וכבר הוא בידך ימסר, ואז יהיה בידך מוכן שם המפורש כתוב וחרות על טס של עופרת. וכן יהיה לך טס אחר⁷² ותכתוב עליו חרות שם היוצא מפסוק של זכריה ויאמר זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך האיפה וישלך את אבן העופרת אל פיה.⁷³ ותכתוב השם היוצא מהפסוק עם ניקודו ומקורו, ואחר כן תלך בכל אות נפשך בהר שעיר, ושם תמצא סמא"ל הרשע וזוגתו 375 לילית⁷⁴ ותחפש אחריהם, כי הם ברחו מפניך ונחבאו בחורבא אחת. ותמצא אותם בדמות שני כלבים שחורים זכר ונקבה, ותקרב אליהם ולא תפחד מהם, ותשים על הכלב הזכר הטס של שם המפורש ועל הנקבה הטס האחר, ומיד תשים חבל או שלשלת בצוארם והטסים עליהם, והם יבואו אחריך עם כל סיעתם, ואז חפץ ה' כבר עלה בידך. ותביא אותו לדין על הר שעיר שעברת, 380 ושם יתקע בשופר גדול ויתגלה המשיח ויעביר רוח הטומאה מן הארץ, והקב"ה ישחוט אותו לפני הצדיקים ותהיה גאולה שלימה, והיתה לה' המלוכה. אם את הדבר הזה תעשה על מתכונתו אשריך ומה טוב חלקך מה נעים גורלך, אך הזהר והשמר בכוונות האמורות אתה ותלמידך ולא תפסיק מהכוונות האלה אפילו רגע. וגם הזהר מאד כי כאשר יהיו בידך סמא"ל וזוגתו ויבכו ויתחנונו שתתן להם דבר 385 מה לאכילה או לשתייה או איזה מזון לקיום גופו לא תשמע להם ולא תתן שום דבר. כי יחנן קולו אל תאמן בו והזהר מאד על זה וגם על הכוונות, כי אפילו שיהיה בידך אז צריך שמירה גדולה מאד. ולא תגרע דבר מכל אשר אמרנו, וה' יהיה בכסלך ושמור רגליך מלכד. ואחר כן עלו שני המלאכים הקדושים בסערה השמים, ור' יוסי רואה וכורע ומשתחוה. אבל תלמידיו עדין היו נופלין על 390

367 נקודו וכן בהמשך הסיפור | 369 (אתה) וכל | תלמידך | 371 בידך | 372 (בעופרת!) | 373 ליתא של; זכריה | 375 ואחרי; ס"מ | 376 בחרבה; פ אחד | 378 פ מים; מעל השורה מיד וכן ב | 380 בידך | 383 פ גורליך | 384 ותלמידך; תפסוק; ליתא האלה | 385 פ נהיה; מעל השורה יהיו | 386 ס גופם; (דבר) מאכילה כלל | 388 ס צריך אתה; ס (אמרנו) לך | 390 נופלים

- 71 שופטים ז, כ,
72 הטסים נזכרים גם בנוסח הקרום של הסיפור (לעיל הערה 39): 'כאשר ירד סמאל היו צריכים... לתת בראשו כובע נחושת שהיה חקוק בו שם בן מ"ב'.
73 זכריה ה, ח.
74 לילית היא מלאך חבלה ממין נקבה; בחורת הקבלה נחשבת לזוגתו של סמאל. ראה דוידזון, עמ' 174-175; מרגליות, מלאכים, עמ' רלה-רמא, רנד-רנה,

פניהם ולא יכלו להרים ראשם עד אשר עלו, וכאשר עלו המלאכים גם הם קמו בשמחה רבה.

[43א] ואחרי אשר עלו המלאכים קמו ר' יוסי ותלמידיו בזריזות ויסדרו סדר השמות והאזכרות והכוונות אשר צוו והשני טסי העופרת, וישימו פניהם דרך הר שעיר. והנה בדרך והנה לקראתם כתות כתות כלבים שחורים ויקומו עליהם ויסובו עליהם מכל צד, ומיד הזכירו השם אשר נצטוו ויפוצו הכלבים מעליהם ויברחו ולא נראו עוד. ואחר כן הלכו הלוח ועולים עוד כמו מהלך יום. ויהי לעת ערב מצאו הר גדול של שלג עצום מאד מן הארץ עד לשמים, ומיד נתחזקו בשמות ובצירופים הנז"ל ויעקר ממקומו, ובצירוף האחר הנז"ל נתבטל לגמרי, וילינו שם בלילה ההוא.⁷⁵ ואחרי כן בבקר השכימו והלכו שני ימים אחרים, וביום השלישי כעלות השחר והנה לפניהם ים גדול ורחב ידים אשר היה הולך וסוער וגליו עולים עד לשמים, ומיד הזכירו השמות כנז"ל ויעברו בתוך הים כיבשה. ובחצי היום הגיעו לחומת הברזל הגדולה מן הארץ עד לשמים. ויקח ר' יוסי הסכין אשר כתב עליו כנז"ל ויחתוך בחומת הברזל אשר היתה עוביה טפח ויעש בה פתח ויחזיקו את הפתח עד אשר עברו כל החמשה תלמידים. ובעת עוברים נתעצל אחד מן התלמידים אשר היה אחרון ונשמט הדלת מיד ר' יוסי ונסגר על רגל התלמיד, ויצעק: מורי ורבי הצילני, כי נלכדה רגלי. מיד הוציא ר' יוסי הסכין וחתך בברזל סביב רגלו ויעבור, והדלת חזר במקומו. ויעלו לראש הר שעיר וילכו משם עד עת ערב וימצאו בקעה והנה שם כמה חורבות. וישמעו קול כלבים צועקים ויבואו לתוך החורבה, והנה שם נחבאים שני כלבים שחורים גדולים מאד זכר ונקבה. וכאשר קרבו אליהם ויקפצו עליהם לבלוע אותם והיה ביד ר' יוסי הטסים, ומיד הרגיש כי הוא סמ"אל ולילית. ויושט ידו הימנית ויתן הטס בצואר הכלב הזכר והשמאלית על צואר הנקבה, ותלמידיו בידם חבלים ויקשרו אותם והטסים עליהם. ומיד כאשר ראו כי כלתה אליהם הרעה נפשטו מצורת כלב ונתלבשו בצורתם כצורת אדם ולהם כנפים ומלא עינים כמו אש בוערה, ויתחננו ויבקשו מן ר' יוסי ליתן להם לחם ומים להתקיים ולעמוד [43ב]

393 ס סדרי | 394 נצטוו | 399 ובצירופים; ובצירוף וכן בהמשך הסיפור | 400 הסכימו | 401 בעלות | 403 ברזל | 404 ב עליו כתב השם; ס עליו השם | 406 עברם | 407 ס (התלמיד) ונלכד רגלו | 408 למקומו | 409 חרבות | 410 החרבה | 416 ס מר' (=מן ר'); כדי להתקיים

ויאמר לו: אדוני, עתה הנה אנחנו עם כל מחנותינו כפופים ואסורים בידיך ואין בנו כח עוד. ועשה בנו כטוב בעיניך רק תן לנו במה לחיות בו, כי הושלכנו ממחיצתינו אשר היינו נזונים מזון השכינה מאחרי הפרגוד, ועתה למה נמות, תן לנו מזון לחיותינו עד בואינו אל שעיר. וימאן ר' יוסי כאשר צווה, ולא רצה לתת להם מאומה. ויהי המה הולכים בדרך, ר' יוסי עם תלמידיו שמחים וטובי לב ופניהם פני להבים וסמא"ל ולילית עם כל מחניהם הולכים ובאים וכוכים. וישמח ר' יוסי והתחיל לזוז דעתו עליו ויאמר: מי האמין לשמועתינו⁷⁶ שהיו אומרים שלא יעלה בידנו, והנה זה היום ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה' מלך.⁷⁷ אז ענה סמא"ל ויאמר: ידעתי כי כול תוכל ולא יבצר ממך מזימה. ויבכה בכיה גדולה ויאמר: אדוני, מה תפחד ממני ומכל מחנותי, אין לנו עוד שום כח וחוזק והננו כולנו תחת ידיך לעשות רצונך. אנא יותן לנו דבר מה להחזיק כוחינו, כי במה נעמוד ונתקיים עד בואינו שמה. וימאן ר' יוסי ויאמר לא אתן מאומה, כאשר צווה. ויהי בבואם קרוב להר שעיר לקח ר' יוסי בידו קורט לבונה להריח בה. ויושט ר' יוסי את ידו, ויאמר סמא"ל: ואם לא תתן לי אכילה תן לי מעט מזה הלבונה אשר בידיך להריח בה. ויושט ר' יוסי את ידו ויתן לו מעט מהלבונה אשר בידו. ויוציא סמא"ל ניצוץ אש מפיו וישרוף את הלבונה, ועודנה ביד ר' יוסי ויעל עשנה לאף סמא"ל, וינתק את המוסרות והחבלים וישלך מעליו את טסי העופרת ויתגבר הוא עם חיילותיו ויפגעו בתלמידים. וימותו מהם שנים מיד מקול התרועה אשר הריע סמא"ל וחיילותיו, ושנים אחרים נפגעו ויצאו מדעתם. ונשאר ר' יוסי לבדו הוא ותלמיד אחד והוא עייף ויגע ומשתומם, ולא ידע כי בנפשו נתן לו הלבונה והקטיר לפניו באופן שעשה אותו ע"ז,⁷⁸ ונתבטלו כחות הקדושה שבטסי העופרת ע"י הקטרת ובעונות לא שמר דברי המלאכים. ובאותו רגע היה כל ההר עשן חשך ואפילה, ובת קול יצאה ואמרה: אוי לך יוסי ואוי לנשמתך שלא שמרת אשר צוותה [44א] ועבדת ע"ז והקטרת קטרת לסמא"ל, והנה הוא רודף אחריך לטרדך מן העולם הזה ועולם הבא. והתלמיד האחד נשאר עם ר' יוסי עיף ויגע וחלש, והגיע עד שערי

417 ס ויאמרו; אדני | 420 בס בואנו | 422 בפ ובאים (מחיקה) | 423 לשמועתנו | 424 בידנו; ס ליחא והנה | 425 ב כל; ס יכול | 428 ס ויען (=ויאמר) | 429 בבאס; פ 'שעיר' הושלם בגליון | 430 פ ויושט ר' יוסי את ידו (מחיקה) | 431 בידך | 433 ספ ועודנה | 439 בס ואפלה | 440 ס יצאת; פ יצא; צוותה

76 ישעיהו נג, א.
77 דברי הימים א טז, לא.
78 גם מוטיב הקטרת הופיע בנוסח הקדום של הסיפור. ראה שלום, דילה ריינה (א), עמ' קכז.

מות. וישבו שם תחת אילן אחד כמו שתי שעות וינוחו, ואחר כך קברו השני תלמידים. והלך לו ר' יוסי עם תלמידו האחד לתזור לדרךכם, ונהפכו תואר פניהם משונים ירוקים וחלשים ביותר. והשנים האחרים נכנס בהם שד וברחו והלכו להם אשר לא נודע באיזה מקום הלכו, עד כי לבסוף באו לעיר צפת אחר חדש ימים ומתו בקרוב מחמת הצער שהיו מצערים אותם השדים. ואחרי זאת הגיע ר' יוסי לעיר צידון, ושם ישב. ויצא לתרכות רעה כיון שראה שלא נעשתה עצתו, ובפרט ששמע הכת קול הנז' נתיאש מן העולם הבא וכרת ברית עם לילית המרשעת ומסר עצמו בידה, ותהי לו לאשה. והיה מטמא עצמו בכל טומאות עד 450 כי בשמות הקדש ושאר שמות והשבעות אשר היה יודע היה משתמש בהם להרע, והיה משביע רוחין ושידין בכל לילה להביא לו את אשר יחפוץ. וכה משפטו ימים רבים עד כי אהב מכל הנשים אשת מלך יון, והיה מביא אותה כמעט בכל לילה ובבקר היה מצוה להחזירה. והיה היום ותאמר המלכה אל המלך: כי אדוני, לא ידעתי מה הדבר הזה, כי בכל לילה בחלומי מביאים אותי למקום אחד ונזקק לי איש אחד ובבקר אני מוצאה את עצמי במטתי ואני מלוכלכת משכבת זרע, ולא ידעתי מאין יבוא לי זה. אז המלך הרגיש בדבר ושלח לקרוא לחרטומים ושם אותם שומרים בבית המלכה עם נשים אחרות, ויאמר אליהם שיהיו מוכנים וזריזים בהשבעות ושמות הטומאה לעכב אותם שיבואו לקחת המלכה. וכן עשו, וישבו על משמרתם. ובלילה ההוא באו השדים במצות ר' יוסי, ומיד הרגישו ועשו פעולות והשביעו אותם לדעת מה זה ועל מה זה. ויאמרו השדים: אנו שלוחי ר' יוסי אשר יושב בצידון. מיד המלך שלח שר צבא אחד בספרים ומנחה לשר צידון כי מיד ישלח לו ר' יוסי חי להנקם ממנו ולעשות בו יסורין קשים. והיה כאשר ראה [444] ר' יוסי כי כלתה אליו הרעה וידע הדבר על פי השדים אשר שלח, מיד קודם שיגיע הכתב לשר צידון הלך 465 והשליך עצמו לים ומת.⁷⁹ ואני התלמיד החמישי נשארתי לבדי מוטל על ערש דוי כל ימי חיי ואין רפואה למכתי וכל איברי מרתתין ואין לי מנוחה מן השדים, וכתבתי זה המעשה לזכרון וה' ירחם עלי ויאמר לצרותי די. כה דברי התלמיד יהודה מאיר אשר היה במעשה הגדול הנז'ל מר' יוסי דילה ריינא; עד כאן.

447 מצערים | 448 ליתא לעיר; לצידון | 453 פ' התיבה 'מלך' תלויה מעל השורה | 455 ס' ליתא 'בי' — הזה; אדני | 457 בס' יבא | 458 לקרא | 460 שיבאו | 461 ס' לר' (יוסי) | 467 בס' אברי | 469 ס' יאודה; בס' ריינא; בגליון: חלוט חלם כי חלה [בחליל] המרה [השחורה] ובכת הדמיון נראה לו, שהיה כל זה בהקין (הע' בעלים?)

79 לדעת שלום (שם, עמ' קכט) ניכרת בסיפור מעשיו המופקרים של דילה ריינא השפעה של סיפורים נוצריים על מעשי מכשפים ועל סופם המר.

470 ואני המעתיק העתקתי אותו מכתבים ישנים בלויים מאד אשר מצאתי אותם בגניזות ספרים אשר בצפת תוב"ב בכאן. וכתבתי המעשה הזה לאות ולזכרון למען אשר לא יקרב איש זר להביא הגאולה, הגם שאיפשר שיפציר הדבר⁸⁰ בחכמתו. וגם מזה נהיה למוסר השכל כמה שאמר שלמה בחכמתו בטח אל ה' בכל לבך ואל בינתך אל תשען,⁸¹ שהיה ראוי שלא יבטח על בינתו וחכמתו ויהיה בטחונו בהקב"ה. וגם שמזה יראה האדם כמה מתחזק סמא"ל וסיעתו 475 מעונותינו, שבשביל דבר מועט כזה נתבטל כח קדושת השמות הקדושים ונתגבר וחזר למקומו. וגם יראה כמה כח שמות הקדושים, ובוה ילמד ליראה את השם הנכבד והנורא ויחזור בתשובה שלימה לפניו יתברך ובוה יביא הגאולה השלימה ע"י קב"ה בעצמו,⁸² ויחזיר שכינתו למעון קדשו ויאודה וישראל בבנין אריאל ובכיאת הגואל אכ"ר.⁸³ כה דברי המעתיק שלמה נאורא 480 הירושלמי.

472 ס שאפשר | 479 בס הקב"ה; ספ למען | 480 ב נאוראה; ס נאורא

80 שיעמוד על דעתו וישתדל בדבר הגאולה.

81 משלי ג, ה.

82 הגם שנאוראו כתב את סיפורו קודם הופעת השבתאות, אפשר שסמברי שיבץ אותו בספרו כיוון שמצא את מוסר ההשכל שבו אקטואלי דווקא לאחר מפח הנפש שהביאה עליו התנועה המשיחית בת זמנו.

83 אמן כן יהי רצון.